

САМОЕВАЛУАЦИЈА НА КОМПЕНТЕНЦИЈЕ НА ДЕФЕКТОЛОЗИТЕ ОД ПОСЕБНИТЕ УСТАНОВИ

Наташа М. ЧИЧЕВСКА-ЈОВАНОВА
Даниела Б. ДИМИТРОВА-РАДОЈИЧИЌ

Филозофски факултет
Институт за дефектологија

Примено: 15. 05. 2009
Прифатено: 10. 06. 2009
UDK: 371.125.044.4

Резиме

Основната цел на ова емпириско истражување е да се утврди во колкава мера сегашното образование на дефектолозите им помогнало во формирањето на поединечните компетенции и дали истите се поклопуваат со посакуваните компетенции кои се потребни при работата на дефектолозите.

Резултатите покажаа дека еден вид компетенции во досегашната програма не биле земени предвид при формирањето на новите студиски програми.

Клучни зборови: компетенции, самоевалуација, дефектолози.

Вовед

Образованието во Р. Македонија повеќе од една деценија подлежи на големи промени. Тие прво започнаа во редовното предучилишно и основно образование, а потоа и во посебното. Истовремено со овие промени се случуваа и неформални промени во образованието на наставниот кадар. Болоњската декларација претставува само една логична последица на формализирањето на овие промени. При формирањето на модерни универзитетски студиски програми потребно е

Адреса за кореспонденција:

Наташа М. ЧИЧЕВСКА-ЈОВАНОВА
Универзитет „Св. Кирил и Методиј“
Филозофски факултет
Институт за дефектологија
Крсте Мисирков бб, 1000 Скопје
Република Македонија
e-mail: cicevska@freemail.com.mk

SELFEVALUATION OF COMPETENCES OF THE SPECIAL EDUCATORS AND REHABILITATORS IN THE SPECIAL INSTITUTION

Natasha M. CHICHEVSKA-JOVANOVA
Daniela B. DIMITROVA-RADOJICHIKJ

Faculty of Philosophy - Institute for Special
Education and Rehabilitation

Received: 15. 05. 2009
Accepted: 10. 06. 2009
Best practice article

Abstract

The primary goal of this empirical research was to determinate how much has current education helped special educators and rehabilitators in forming separate competences, and if those competencies correspond to the desired ones, which are necessary for the work of the special educators and rehabilitators.

The results have shown that one type of the competences in the program had been neglected up to now. Therefore, it is necessary for this fact to be taken into consideration when designing the new study programs.

Key words: competences, selfevaluation, special educators and rehabilitators.

Introduction

More than one decade, the education in the Republic of Macedonia is going under big changes. At first they started in the regular pre-elementary and elementary education, and then in the special education. At the same time, together with these changes there have been informal changes in the education of the teaching staff. The Declaration of Bologna presents just one logical consequence of the formalization of these changes. Upon designing the modern university study programs, it is ne-

Corresponding Address:

Natasha M. CHICHEVSKA-JOVANOVA
“Ss Cyril and Methodius” University
Faculty of Philosophy
Institute of Special Education and Rehabilitation
Krstе Misirkov bb, 1000 Skopje
Republic of Macedonia
e-mail: cicevska@freemail.com.mk

за секое поединечно подрачје да се дефинираат специфичните компетенции што студентите треба да ги стекнат во текот на студиите.

Во литературата постојат повеќе дефиниции за компетентноста. Според Perrenoud (1999) компетентноста е „способност“ за ефикасно функционирање во бројни ситуации, кое се темели на стекнатото знаење, но сепак не е ограничено со тоа знаење“ (1).

Компетенциите на едукаторот се неговите способности, знаења, вештини и квалификации коишто се потребни за реализација на целите на предметите што ги предава. Истите можат да се рангираат во пет меѓусебно поврзани целини (2):

1. **Лична компетентност** која опфаќа: одлучност, самоверба, интелигенција, иницијативност, одговорност, искреност, доверба, комуникативност и трудољубивост на наставникот.
2. **Развојна компетентност** која овозможува успешно водење на воспитно-образовниот процес, иновативност и креативност, користење најнови откритија од полето на струката при предавањето и препознавањето на потребите на учениците.
3. **Стручната компетентност** го опфаќа дефектолошкото, педагошкото, психолошкото и другото знаење кое е потребно за работа во одделението, креативно користење на времето и реализацијата на целите на предметот.
4. **Социјалната компетенција** вклучува знаења за комуникациите, интеракцијата, познавањето на техниките за решавање на проблемите и за начините за мотивација на децата во тимска работа.
5. **Акциската компетентност** ги опфаќа практичните активности во училиштето и надвор од него.

Материјали и методи

Со цел да утврдиме како дефектолозите (практичари) ги оценуваат сопствените стручни способности, спроведовме анкета. Анкетниот лист се состоеше од вкупно 14 прашања за постигнатите и посакуваните компетенции кои се важни за еден дефектолог. Во истражувањето беа анкетирани вкупно 42 дефектолози, и тоа:

necessary to definite specific competences, which students should acquire during their studies. In the literature, there are a number of definitions for the term competence. According to Perrenoud (1999) competence is “ability for effective functioning in numerous situations, which is based on acquired knowledge, yet not limited to that knowledge only.” (1)

Competences of the educator are his abilities, knowledge, skills and qualifications, which are useful for realization of the goals of the subjects he teaches. The same ones could be ranked in five mutually connected unities (2):

1. **Personal competency**, which includes decisiveness, self-confidence, intelligence, initiative, responsibility, honesty, trust, communication and diligence of the teacher.
2. **Developmental competencies**, which enable successful leadership of the educational process, innovation and creativity, utilization of the latest inventions in the professional field upon the teaching and recognizing of the students’ needs.
3. **Professional competency** includes special educators and rehabilitators, pedagogic, psychological and other knowledge, which is necessary for work in classrooms, creative use of the time and realization of the goals of the subject.
4. **Social competency** includes knowledge for communications, interactions, familiarity with the techniques for problem solving and the ways of motivation of children for teamwork.
5. **Action competency** includes practical activities both, in the school and out of school.

Materials and methods

In order to determine how the special educators and rehabilitators (practical people) assess their self-professional capabilities, we have conducted a survey. The questionnaire consisted of 14 questions, for the acquired and desired competences, which are essential for a special educator and rehabilitator. The survey covered 42 special educators and rehabilitators, namely:

- 15 од ПОУ “Маца Овчарова” - Велес;
- 12 од ПОУ “Д-р Златан Сремац” - Скопје;
- 9 од ПОУ “Иднина” - Скопје и
- 6 од посебната паралелка од ОУ “Ванчо Прке” - Штип.

Добиените одговори од анкетниот лист ги поделивме во 2 групи: едната за она што научиле во текот на студирањето (*научив*), а другата за она што им е потребно (*потребно е*). Бидејќи прашањата беа од отворен тип, во табелите ги прикажавме најфреквентните одговори. На дел од прашањата, дефектолозите не дале свое мислење. Во продолжение ќе ги презентираме и анализираме резултатите само на 7 прашања од оригиналниот анкетен лист. Имено, сметаме дека токму овие прашања директно влијаат на професионалните компетенции кои примарно се стекнуваат за време на студирањето.

Резултати со дискусија

Табела 1. Дидактички карактеристики

Научив/ I learnt:		Потребно е/ It is necessary:	
- Доволно/ sufficiently	23 (54,8%)	- Без измени и дополнувања/ without changes and amendments	2 (4,8%)
- Делумно/ partially	3 (7,1%)	- Повеќе практични вежби/ more practical exercises	6 (14,3%)
		- Прилагодување на содржините според индивидуалните потреби/ adjustment of syllabuses according to individual needs	5 (11,9%)
		- Изготвување на нагледни средства/ preparation of teaching aids	2 (4,8%)
		- Семинари, доедукација/ seminars, additional education	8 (19%)

На првото прашање кое се однесуваше на познавањето и разбирањето на дидактичките карактеристики на воспитно-образовната програма, 23 (54,8%) дефектолози сметаат дека доволно научиле за оваа тема за време на студирањето, 3 (7,1%) сметаат дека се стекнале со делумни знаења кои подоцна ги продлабочиле во пракса. Во однос на содржините кои треба да бидат вклучени во иницијалната подготовка на дефектолозите,

- 15 special educators and rehabilitators from Special Primary School (SPS) “Maca Ovcharova” – Veles;
- 12 special educators and rehabilitators from SPS “Dr. Zlatan Sremac” – Skopje;
- 9 special educators and rehabilitators from SPS “Idnina” – Skopje, and
- 6 special educators and rehabilitators from the special class of the regular primary school “Vancho Prke” – Stip.

The answers we have received were divided in 2 groups, i.e. one group of what had been learned during the studying (I have learned), and the other of what was needed (it is necessary). Since the questions were of the open type, in the tables we have shown the most frequent answers. To part of the questions, the special educators and rehabilitators did not give their opinion. Further on, we have presented and analyzed the results for only 7 questions from the original paper. We think that these questions have directly influenced the professional competency, which are primarily acquired during education.

Results with discussion

Table 1. Didactic Characteristics

To the first question referring to *knowledge and understanding of the didactic characteristics of the education programs*, 23 (54,8%) special educators and rehabilitators think that they have learned enough during the studies, 3 (7,1%) believe that they have acquired partial knowledge, which have later been expanded in practice. Regarding the contents that should be included in the initial preparation of the special educators and rehabilitators, 6 (14,3%) believe

6 (14,3%) сметаат дека се потребни повеќе практични вежби за изготвување на годишните и тематските планирања. Голем број на дефектолози ја истакнуваат потребата од организирање на семинари и работилници за одредени теми со цел следење на сите промени и новини кои се случуваат во посебното образование.

Табела 2. *Воспитно-образовни цели*

Научив/ I learnt:	Потребно е/ It is necessary:
- Доволно/ sufficiently 27 (64,3%)	- Без дополнување/ without supplement 4 (9,5%)
- Делумно/ partially 3 (7,1%)	- Јасна динстинкција на целите/ clear distinction of aims 9 (21,4%)
- Повеќе теоретски знаења/ more theoretical knowledge 2 (4,8%)	- Практично искуство/ practical experience 4 (9,5%)
	- Обука, семинари/ training, seminars 4 (9,5%)

На второто прашање кое се однесуваше на *правилната формулација и утврдувањето на воспитно-образовните цели*, 27 (64,3%) се изјасниле дека добиле доволни знаења за време на студирањето, а 9 (21,4%) сметаат дека за време на студирањето треба да се посвети повеќе внимание на јасната динстинкција на истите.

Табела 3. *Прилагодување на наставната содржина*

Научив/ I learnt:	Потребно е/ It is necessary:
- Доволно/ sufficiently 16 (38,1%)	- Практичната настава/ practical tutoring 9 (21,4%)
- Делумно/ partially 6 (14,3%)	- Семинари и обуки/ seminars and trainings 5 (11,9%)
- Повеќе теоретски знаења/ more theoretical knowledge 2 (4,8%)	

На прашањето дали за време на студирањето се оспособени за *прилагодување на наставната содржина според индивидуалните потреби на учениците*, 16 (38,1%) од дефектолозите одговориле дека добиле доволни информации, 6 (14,3%) сметаат дека добиле делумни информации, 2 (4,8%) се изјасниле дека добиле повеќе теоретски знаења. Аналогно на овие констатации, сугестиите се во насока да се обрне поголемо внимание на практичната настава (табела 3).

that more practical exercises for preparation of the annual and topic planning are needed. Numerous special educators and rehabilitations have stressed the need of organizing seminars and workshops on certain topics, in order to follow all the changes and novelties in the special education.

Table 2. *Educational Goals*

To the second question referring to *correct formulation and establishment of the educational goals*, 27 (64,3%) think that they have acquired enough knowledge during their studies, and 9 (21,4%) consider that during the studies more attention should be paid to clear distinction of the same ones.

Table 3. *Adjustment of the Curriculum*

To the question whether during the studying they are enabled for *adjustment of the curriculum according to individual needs of the pupils*, 16 (38,1%) of the special educators and rehabilitators believe that they have acquired enough information, 6 (14,3%) consider that they have acquired partial information, 2 (4,8%) explain that they have acquired more theoretical knowledge. In analogy to these conclusions, suggestions have been made in direction for greater attention to be paid to the practical instruction (table 3).

Табела 4. Изготвување на ИОП (Индивидуален образовен план)

Научив/ I learnt:		Потребно е/ It is necessary:	
- Доволно/ sufficiently	10 (23,8%)	- Практичната настава/ practical tutoring	12 (28,6%)
- Делумно/ partially	6 (14,3%)	- Семинари и обуки/ seminars and trainings	12 (28,6%)
- Никакво/ nothing	6 (14,3%)		

Table 4. Preparation of Individual Educational Plan (IEP)

Како што еден дефектолог истакна: „ИОП не беше актуелна тема кога јас студирав“, дека имаат доволно познавање на оваа тема се изјасниле помал број од анкетираниите. Скоро сите ја посочуваат важноста од неговото изготвување за постигнување на подобри резултати при работата. Во однос на она што е потребно да се вклучи во иницијалната подготовка на дефектолозите 12 (28,6%) сметаат дека изготвувањето на ИОП треба да биде предвиден во практичната настава.

As one special educator and rehabilitator pointed out: “IEP was not an actual topic, when I was studying”, smaller number of the respondents has stated that they have enough knowledge on this topic. Almost everyone points out the importance of its preparation for achieving better results during work. Considering what is important to be included in the initial preparation of the special educators and rehabilitations, 12 (28,6%) believe that preparation of the IEP should be scheduled in the practical instruction.

Табела 5. Тестови за проценка

Научив/ I learnt:		Потребно е/ It is necessary:	
- Доволно/ sufficiently	9 (21,4%)	- Индивидуални тестови/ individual tests	19 (45,2%)
- Делумно/ partially	8 (19,4%)	- Практична обука/ practical training	3 (7,1%)
- Никакво/ nothing	4 (9,53%)		

Table 5. Assessment Tests

Во табелата 5 се презентирани добиените одговори на прашањето кое се однесуваше на правилниот избор на тестови за проценка на потребите на ученикот во наставата. Дефектолози ја истакнаа потребата од употреба, односно изработка на стандардизирани и индивидуални тестови за проценка кои ќе бидат објективни и јасни.

The answers on the question referring to the correct choice of assessment tests for the pupil's needs in the schooling are presented in table 5. Special educators and rehabilitators stress the need for usage that is preparation of standardized and individual assessment tests, which would be objective and clear.

Табела 6. Информатичка технологија

Научив/ I learnt:		Потребно е/ It is necessary:	
- Делумно/ sufficiently	5 (11,9%)	- Обука и едукација/ training and education	23 (54,8%)
- Никакво/ nothing	13 (30,9%)	- Посебен предмет/ special subject	2 (4,8%)

Table 6. Information Technology

Иако знаевме дека во однос на оваа тема нема да добиеме позитивни резултати (во

Although we knew that regarding this topic we would not get positive results (in the last few

последните неколку години во наставната програма е ставен акцент на оваа тема) сепак сметавме дека во компетенциите на идните дефектолози потребно е да биде опфатена и оваа содржина. Резултатите покажаа (54,8% од анкетираниите) дека е потребно обука и едукација, а двајца сугерираат да има посебен предмет во рамките на наставниот план на Институтот за дефектологија.

Табела 7. *Соработка со родителите*

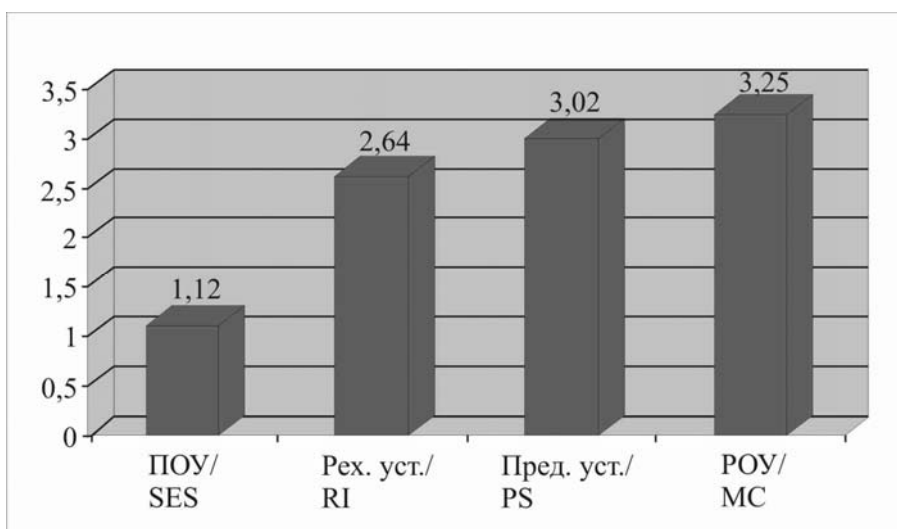
Научив/ I learnt:		Потребно е/ It is necessary:	
- Доволно/ sufficiently	19 (45,2%)	- Практично искуство/ practical experience	16 (38,1%)
- Делумно/ partially	7 (16,6%)		

years the accent in the schooling programs has been put on this topic), we still thought that this topic should be included in the competences of the further special educators and rehabilitators. The results have shown that 54,8% of the respondents think that further training and education is necessary, and 2 suggest having a special subject within the curriculum of the Institute for Special Education and Rehabilitation.

Table 7. *Cooperation with Parents*

Седмото прашање од анкетниот прашалник се однесуваше на *соработката со родителите*. Оваа тема дефектолозите ја посочуваат како една од поважните (родителите се една од главните алки во воспитно-образовната работа). Тие сметаат дека за време на студирањето по однос на оваа тема се добиваат повеќе теоретски знаења. Во однос на едукацијата на идните дефектолози, анкетираниите сметаат дека е потребно да се организираат директни контакти со родителите и задолжителна волонтерска работа на студентите во невладини организации на родителите.

The seventh question of the questionnaire referred to the *cooperation with parents*. This topic was stressed as one of the most important ones by the special educators and rehabilitators (the parents are one of the main rings in the educational work). They consider that during the studies more theoretical knowledge is acquired on this topic. Regarding education of the future special educators and rehabilitators, the respondents believe that it is necessary to be organized direct contacts with the parents and obligatory voluntary work of the students in the non-governmental organizations of the parents.

Слика бр. 1. *Институции*

Figure 1: *Institution*

На прашањето: *Каде најдобро можете да ги реализирате Вашите професионални компетенции?*, им беа понудени 4 установи: посебни основни училишта (ПОУ), рехабилитациони установи, предучилишни установи и редовни основни училишта (РОУ). Со користење на броевите од 1 до 4 (1 - многу добро; 2 - добро; 3 - доволно; 4 - недоволно), тие требаше да направат градиција меѓу овие 4 установи. Од сликата 1 може да се забележи дека анкетираниите дефектолози се чувствуваат најкомпетентни за работа во ПОУ (СВ 1,12), потоа во рехабилитационите установи (СВ = 2,64), а најмалку компетентни за работа во РОУ (СВ = 3,25).

Заклучоци

Резултатите покажаа дека еден вид компетенции во досегашната програма не биле земени предвид. Најголеми недостатоци на кои секако ќе треба да посветиме поголемо внимание се оние компетенции кои се однесуваат на новитетите во образованието, како што е инклузијата на учениците со посебни образовни потреби, интердисциплинарноста, што пак значи соработка (тимска работа) како и сите видови на комуницирање (соработка со родителите и пристап кон информатичката технологија). Учењето и стекнувањето на овие компетенции секако подразбира и промена во методите на подучување на студентите (од „subject-centered“ и „teacher-centered“ кон „student-centered“) што пак претставува и една од целите на Болонскиот процес. Тоа значи повеќе активна настава на студентите, поттикнување на критичкото мислење, решавање на проблеми, поголемо насочување на студентите кон употреба на знаењата во нови ситуации и помало класично подучување. Добиените податоци претставуваат драгоцен основ за изготвување на новите студиски програми на Институтот за дефектологија.

Но, меѓу факторите кои ја наметнуваат потребата од перманентно усовршување на професионалните компетенции, Дау (1999) ги истакнува новите сознанија од стручната област и новите технологии, кои значат други извори на информации (3). Современиот

To the question: *Where could you best realize your professional competences?*, the respondents were offered 4 institutions: special primary schools, rehabilitation institutions, pre-school institutions and regular primary schools. By using the numbers 1 to 4 (1- very good; 2- good; 3-sufficient; 4-unsufficient) they were supposed to make gradation among these 4 institutions. From the picture 1 it can be seen that the respondents feel most competent to work in the special primary schools, rather than in the rehabilitation institutions, and they are the least competent for work in the regular primary schools.

Conclusion

The results have shown that one type of competences in the past program had been ignored. The major shortfalls to which we should pay more attention are those competences which refer to the novelties in education, such as inclusion of the pupils with special education needs, interdisciplinary, which means cooperation (teamwork) as well as all types of communication (cooperation with parents and access to information technology). Learning and acquiring these competences of course involves changes in the methods of teaching the students (from „subject-centered“ and „teacher-centered“ towards „student-centered“) which presents one of the goals of the Bologna process. That means more active schooling of the students, instigation of the critical thinking skills, problem solving, better direction of the students to use their knowledge in new situations and lesser classical schooling. The obtained results present a valuable basis for preparing the new study programs at the Institute for Special Education and Rehabilitation.

However, among the factors that impose the need of permanent improvement of professional competences, Day (1999) stresses the new findings in the expert area as well as the new technologies, which mean other sources of

едукатор претставува иницијатор на промените, поттикнувач на учењето кој се грижи за својот личен и професионален развој (4) .

information (3). The contemporary educator presents an initiator of the changes, an exciter of learning who takes care for his personal and professional development (4).

Литература / References

1. Perrenoud. Ten News Competences for Educators. Invitation for journey, Paris: ESF; 1999.
2. Stanikj S. Competence profile of the "Ideal" executive. Free pedagogy; 2002;53 (1): 168-184.
3. Day C. *Developing Teachers, The Challenges of Lifelong Learning*. London: Falmer Press, 1999.
4. Niinisto K. *Chang Agent Teacher-Becoming a Teacher in a Developing Organisation*. V: Tella, Seppo (ed.). Teacher education in Finland. Helsinki: University of Helsinki, 1996; 145-150.